



EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 15.1.2014
COM(2013) 941 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Preprečevanje radikalizacije, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem:
krepitev odziva EU**

SPOROČILO KOMISIJE, EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

PREPREČEVANJE RADIKALIZACIJE, KI VODI V TERORIZEM IN NASILNI EKSTREMIZEM:

krepitev odziva EU

1. UVOD

1.1 Trendi in izzivi

Od zadnje posodobitve strategije EU za boj proti radikalizaciji in novačenju za terorizem leta 2008 so se razvili in razširili trendi, sredstva in oblike radikalizacije.

Prvič, danes terorizem v Evropi črpa iz velikega števila ideologij, kot je bilo navedeno v Poročilu Europolu TE-SAT za leto 2013. Gre za nacionalistične in separatistične ideologije, ki so navdih našle v Al Kaidi, nasilnih levičarskih, anarhističnih in desničarskih ideologijah.

Drugič, teroristična in nasilna ekstremistična dejanja v EU niso izključna domena centraliziranih in hierarhičnih organizacij. Grožnja se je razvijala postopoma in zdaj vključuje manjše skupine, celice in posameznike, locirane v EU, ki delujejo vedno bolj neomejeno in nepredvidljivo. Napade načrtujejo po splošnih navodilih organizacije ali brez njih, kar še bolj otežuje njihovo preprečevanje.

Številni teroristi, ki načrtujejo napade na evropskem ozemlju, so Evropejci. Taki napadi povzročajo več kot le žrtve in gospodarsko škodo: med skupnostmi v Evropi sejejo razdor in s tem spodbujajo nastanek reakcionističnih in ekstremističnih stališč v drugih delih družbe. To predstavlja plodna tla za ekstremizem in poganja začarani krog radikalizacije, nasilja in nasilnih odzivov.

Evropo neposredno prizadenejo tudi teroristična dejanja po svetu. Evropejci so lahko žrtve napadov, kot na primer v hudem terorističnem napadu v Nairobiju, lahko pa so tudi storilci teh napadov. Evropejci se z radikalizacijo v Evropi pogosto srečajo prek ekstremistične propagande ali ljudi, ki novačijo, nato pa odpotujejo v tujino, kjer se usposablajo in borijo v območjih spopadov, s tem pa se njihovo radikalno stališče še bolj utrdi.

Ti številni evropski „tujci bojovníki“, ki so pridobili nove borilne veščine, bi lahko po svojem povratku z območja spopadov ogrozili našo varnost. Dolgoročno gledano bi lahko bili pobudniki za teroristična dejanja. Fenomen tujih bojovníkov ni nov in ker se spopadi v Siriji nadaljujejo, se večja števila skrajnežev, ki se pridružujejo spopadam. Ker se večja števila evropskih tujih bojovníkov, je vedno bolj ogrožena tudi naša varnost.

Teroristične skupine in skrajneži izkoriščajo tehnološki napredek, s katerim na nove načine privabljajo nezadovoljne mlade, pri čemer uporabljajo spletne strani družabnih omrežij, spletne video kanale in radikalne spletne klepetalnice. Svojo propagando širijo dlje, hitreje in učinkoviteje.

Tradicionalne oblike kazenskega pregona ne morejo več slediti vedno novim trendom radikalizacije, zato je potreben širši pristop za preprečevanje in boj proti radikalizaciji. Ta širši pristop, ki obravnava odzive na trende radikalizacije, mora zajeti celo družbo.

To sporočilo obravnava radikalizacijo v vseh njenih oblikah in opredeljuje področja, ki zajemajo širok spekter ukrepov za preprečevanje in boj proti radikalizaciji, ki vodi do terorizma in nasilnega ekstremizma.

1.2 Splošni pristop in cilj

Države članice so odgovorne za oblikovanje in izvajanje ukrepov, namenjenih preprečevanju in boju proti radikalizaciji, pri čemer se ključni ukrepi izvajajo, in se bodo še naprej izvajali, na nacionalnih in lokalnih ravneh. Nekatere države članice so na tem področju opravile veliko dela in lahko svoje izkušnje delijo z drugimi zainteresiranimi državami članicami.

Ob vse večji zaskrbljenosti zaradi radikalizacije prek spleta in znatnem povečanju odkrito skrajnih skupin v Evropi se vedno več držav članic spopada z grožnjo radikalizacije. Tveganje radikalizacije, ki vodi do nasilnega ekstremizma, je po vsej Uniji vedno večje in države članice bi imele koristi, če bi združile svoja prizadevanja za učinkovit odziv na te izzive.

Radikalizacija presega nacionalne meje na več načinov. Na primer, z uporabo klepetalnic, družbenih medijev in drugih spletnih orodij pogosto pridobi mednarodno razsežnost. Države članice se soočajo z vrsto groženj, ki so si po navadi podobne, zato bi bilo ukrepanje na ravni EU lahko učinkovito.

Evropska komisija že podpira države članice v njihovih prizadevanjih za preprečevanje in boj proti nasilnemu ekstremizmu. Komisija je leta 2011 ustanovila mrežo za ozaveščanje o radikalizaciji (RAN), ki združuje več kot 700 strokovnjakov in delavcev na terenu iz vse Evrope. RAN združuje strokovno znanje in lajša izmenjavo idej s področij, ki segajo vse od krepitve vloge lokalnih akterjev do organizacije mednarodnih konferenc in tako združuje strokovno znanje na vseh ravneh.

To sporočilo opisuje, kako lahko Evropska komisija v sodelovanju z visoko predstavnico Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko (visoka predstavnica) in ob podpori koordinatorja EU za boj proti terorizmu podpre prizadevanja držav članic pri preprečevanju radikalizacije. S tem sporočilom Komisija odgovarja na sklepe Sveta z junija 2013 in prispeva k obsežnemu posodabljanju strategije EU za boj proti radikalizaciji in novačenju za terorizem. Naslednje poglavje opisuje deset področij, na katerih bi države članice in EU lahko sprejele več ukrepov za preprečevanje radikalizacije doma in v tujini.

Ukrepi iz tega sporočila odražajo zavezo EU, da zagotovi varnost in spoštovanje osnovnih pravic in temeljnih svoboščin državljanov EU, kar potrjuje Listina EU o temeljnih pravicah, vključno s svobodo izražanja in obveščanja, svobodo zbiranja in združevanja ter spoštovanjem jezikovne, kulturne in verske raznolikosti.

2. PREPREČEVANJE RADIKALIZACIJE

Komisija je ob podpori visoke predstavnice in koordinatorja za boj proti terorizmu in na podlagi znatnega prispevka RAN opredelila deset področij, ki jih države članice in EU štejejo kot del svojih prizadevanj za preprečevanje radikalizacije doma in po svetu. Ta oddelek vsebuje kratko razlago o dodani vrednosti teh idej za prizadevanja držav članic pri preprečevanju radikalizacije ter za vsak primer posebej opisuje, kako bi Komisija lahko podprla zainteresirane države članice.

RAN je sestavila seznam pristopov in najboljših praks iz EU, ki jih Komisija objavlja na spletu kot priložo k temu sporočilu. Ta seznam vsebuje široko paleto praks, ki omogočajo nadaljnjo obravnavo ukrepov, ki so predlagani v tem sporočilu.¹

Ukrepi, opisani v naslednjih oddelkih, naj bi se izvajali s sredstvi iz obstoječih programov iz večletnega finančnega okvira 2014–2020. Financirali se bodo v okviru načrtovanega proračuna in v skladu s cilji programov. Če bodo potrebni dodatni človeški viri, bo primanjkljaj zapolnjen s prerazporeditvijo obstoječih zaposlenih. Vsaka naloga, dodeljena decentralizirani agenciji, bo spadala v pristojnost te agencije in se bo odobrila v okviru sredstev za obdobje 2014–2020. Predlagane pobude ne bodo pomenile dodatnih stroškov za proračun EU.

2.1 Države članice bi imele koristi, če bi razvile nacionalne strategije za preprečevanje radikalizacije

Čeprav teroristična dejanja neposredno ne vplivajo na vse države članice, je grožnja stalno prisotna, teroristični napadi pa nepredvidljivi. Teroristi lahko napadejo kjer koli in kadar koli. Zato je ključnega pomena, da s sodelovanjem po najboljših močeh predvidimo to grožnjo.

Številne države članice so že izvedle ukrepe za preprečevanje radikalizacije znotraj EU, ukrepi pa so bili sprejeti tudi zunaj EU. Vendar se celoviti pristopi iz poglavja strategije EU za boj proti terorizmu, ki obravnava radikalizacijo in novačenje, ne uporabljajo v velikem obsegu. Nekatere države članice te pristope uporabljajo, druge pa ne. Vzpostavljene strategije temeljijo na horizontalnem in vertikalnem sodelovanju med deležniki z vseh ravni, od lokalnih do mednarodne ravni. Učinkovito preprečevanje pomeni vključitev nevladnih organizacij, delavcev na terenu, varnostnih služb in strokovnjakov s tega področja.

Te strategije zahtevajo izgradnjo zaupanja znotraj skupnosti in med njimi, spodbujanje boljšega razumevanja šibkih točk in težav drug drugega, aktiviranje različnih delov družbe in še veliko drugega. Združitev teh različnih vidikov zmanjšuje tveganje radikalizacije in pomeni večjo možnost zaustavitve procesov, ki vodijo v ekstremizem in nasilje.

RAN je kot predpogoj za učinkovito preprečevanje navedla, da mora več držav članic na podlagi lastnih analiz tveganja in posebnosti oblikovati strategije za preprečevanje nasilnega ekstremizma in terorizma znotraj in zunaj EU. Nacionalne strategije bi lahko bile povezane z revidirano strategijo EU in bi lahko zajele sodelovanje med državami članicami in drugimi zadevnimi akterji, da se odkrijejo inovativni načini preprečevanja in boja proti radikalizaciji in nasilnemu ekstremizmu.

¹ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/index_en.htm.

Komisija bi lahko v sodelovanju z visoko predstavnico in ob podpori koordinatorja EU za boj proti terorizmu podprla države članice pri razvijanju in izvajanju njihovih strategij, spodbujanju novih projektov in lajšanju sodelovanja znotraj in zunaj EU.

2.2 Preprečevanje radikalizacije s konsolidacijo strokovnega znanja

Znotraj in zunaj EU obstaja veliko strokovnega znanja in najboljših praks. Oblikovalci politike in drugi deležniki v državah članicah bi morali imeti dostop do te baze znanja in iz nje aktivno črpati. Vzpostavitev RAN je bil korak v to smer: strukturirani dialogi, ki jih ta mreža spodbuja, bi se morali nadaljevati, prav tako bi bilo treba nadalje razvijati zbirko najboljših praks, ki je pri tem nastala. EU bi morala še naprej pomagati pri poglobljanju sodelovanja med oblikovalci politike, akademskimi krogi, zasebnimi partnerji in mednarodnimi forumi.

Za doseg tega Komisija predlaga okrepitev vloge sekretariata RAN, ta pa naj bi do leta 2015 postal nekakšno vozlišče znanja, ki bi združevalo strokovno znanje o preprečevanju in boju proti radikalizaciji, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem. Poleg logistične vloge bi opravljal tudi naslednje glavne naloge:

- odzivanje na prošnjo za podporo držav članic in Komisije pri prizadevanjih za izvajanje predlogov o preprečevanju radikalizacije;
- povezovanje strokovnega znanja na področju preprečevanja radikalizacije, vključno z združevanjem in razširjanjem najboljše prakse ter aktivno pomočjo pri oblikovanju raziskovalnih programov;
- koordiniranje pobud za preprečevanje znotraj in zunaj EU.

Po postopku javnega razpisa bo delovanje sekretariata RAN časovno omejeno.

2.3 Boljša uskladitev dela mreže za ozaveščanje o radikalizaciji (RAN) s potrebami držav članic

RAN je uspešno razvijala instrumente za obravnavo izzivov radikalizacije. Spletna zbirka najboljših praks je dober primer za to. Drugi primer so zmogljivosti in oprema za e-učenje, ki med člani mreže omogočajo izmenjavo informacij in idej na daljavo. RAN se je v tematskih delavnicah in projektih začela ukvarjati tudi s posebnimi pojavi. Nedavno je zaključila delo v zvezi z vzpostavitvijo stikov s tujimi bojevniki s poudarkom na preprečevanju, terenskem delu, rehabilitaciji in reintegraciji. To postaja vedno pomembnejša tema, saj kaže, da se bo konflikt v Siriji še nadaljeval.

Komisija je januarja 2013 organizirala konferenco na visoki ravni, na kateri so se strokovnjaki iz RAN sestali z oblikovalci politike iz držav članic, da bi sestavili priporočila za boj proti nasilnemu ekstremizmu. To je bil prvi korak k odpravljanju vrzeli med RAN in oblikovalci politike držav članic, Komisija pa si bo še naprej prizadevala, da to vrzel odpravi.

Na podlagi izkušenj iz RAN bo Komisija:

- sredi leta 2014 organizirala drugo konferenco na visoki ravni;
- od RAN zahtevala, da se osredotoči na podporo državam članicam, ki izvajajo ukrepe iz tega sporočila;
- sprejela pobude držav članic za oblikovanje nacionalnih platform, ki temeljijo na modelu RAN, če je to primerno, in so namenjene zagotavljanju podrobnejših smernic za nacionalne in lokalne oblikovalce politike ter neformalne deležnike;
- podprla konferenco o tujih bojovníkih v Siriji, ki naj bi jo na začetku leta 2014 organizirala RAN. Ta konferenca bo združila predstavnike zadevnih sektorjev (kazenski pregon, zdravstvo itd.) iz mest v EU, v katerih tuji bojovníki predstavljajo največji razlog za zaskrbljenost. Lokalni delavci na terenu in nacionalni strokovnjaki si bodo izmenjali prakse in ideje o tem, kako potencialnim bojovníkom preprečiti, da bi šli v Sirijo in ob vrnitvi domov stopili v stik s tujimi bojovníki.

2.4 Usposabljanje delavcev na terenu za preprečevanje radikalizacije

Na podlagi izkušenj iz RAN je treba lokalne akterje ustrezno usposobiti za prepoznavanje vedenja radikaliziranih oseb. To še zlasti velja za tiste, ki so v neposrednem stiku s posamezniki, ki so izpostavljeni radikalizaciji. Ti delavci na terenu so socialni delavci, pedagogi, zdravstveni delavci, policisti, zaporniško osebje in osebje, odgovorno za pogojno kaznovane osebe. Čeprav vsi strokovni delavci niso varnostno osebje, so zaradi svojega usposabljanja in zavedanja potreb posameznikov, ki so izpostavljeni tveganju, najprimernejše osebe, da prepoznajo take posameznike, ki so že prišli pod vpliv radikalizacije. Vendar delavci na terenu pogosto nimajo dobrega znanja o postopku radikalizacije ali ne vedo, kako se nanj odzvati. Zato je potrebno usposabljanje, da se naučijo, kako prepoznati in interpretirati znake radikalizacije ter oceniti, ali je posredovanje ustrezno ali ne.

Po vsej Evropi so že na voljo tečaji in usposabljanja za ozaveščanje in prepoznavanje radikalizacije, namenjeni delavcem na terenu, ki delajo s posamezniki ali skupinami, ki so izpostavljeni tveganju. Ker pa se tveganje povečuje, postaja jasno, da je potreben celovitejši pristop v sektorjih in med njimi. Tak pristop bi moral temeljiti na obstoječem usposabljanju in vsebovati najnovejša dognanja. Nekatere države članice so vzpostavile programe usposabljanja za številne sektorje, druge pa svoje programe usposabljanja omejujejo na bolj tradicionalne ciljne skupine, kot so osebje organov preгона in zaporniško osebje. Zadnji trendi radikalizacije zahtevajo, da se moduli usposabljanja razširijo na druge sektorje, kot so socialne službe, zdravstvo in izobraževanje.

Komisija bo:

- na podlagi podatkov iz držav članic zadolžila RAN, da oblikuje evropski program za „usposabljanje inštruktorjev“, ki bo vseboval tako usposabljanje za posamezne sektorje kot medsektorsko usposabljanje;
- po potrebi zadolžila RAN za vodenje tečajev usposabljanja, ki jih razvija;

- ob podpori RAN sodelovala z Evropsko policijsko akademijo (CEPOL), da se razvije modul usposabljanja za strokovnjake s področja kazenskega pregona v zvezi s tem, kako se prepozna in prepreči postopek radikalizacije.

2.5 Priprava „izhodnih strategij“ za pomoč posameznikom pri izstopu iz nasilnih ekstremističnih skupin v interesu držav članic

Tudi osebe, ki so radikalizirane do te mere, da so sprejele nasilni ekstremizem in terorizem, se lahko odrečejo nasilju in temeljni ideologiji. „Izhodne strategije“ lahko radikalcem omogočijo, da se demobilizirajo (se odrečejo nasilju, ne da bi se odrekli temeljni ideologiji) in deradikalizirajo (se odrečejo nasilju in temeljni ideologiji). Te strategije imajo različne cilje, od odvrčanja ekstremistov od nasilja do ponovnega vključevanja nekdanjih radikalcev v družbo. Vsak radikalec ima svojo motivacijo in razloge, zato morajo biti izhodni programi prilagojeni posameznikovim potrebam.

Izhodne strategije v glavnem temeljijo na mentorstvu posameznikov, ki vključuje psihološko podporo in svetovanje. Za olajšanje ponovne integracije pa sta vključeni še socialna in ekonomska podpora. Mentorji morajo imeti specifične poklicne kompetence, biti ustrezno usposobljeni in imeti podporo drugih delavcev na terenu.

Izhodne strategije morajo biti vključene v širši družbeni okvir. Take strategije bi morale zajeti družine in skupnosti, ki so pogosto najprimernejše, da s spodbujanjem razprav o težkih vprašanjih, pridobivanjem pomoči iz širše skupnosti in budnim spremljanjem sprememb v vedenju prispevajo k odpravljanju radikalizacije.

Izkušnje RAN so pokazale, da bi imeli nacionalni in lokalni organi lahko koristi, če bi podprli večjo vključenost družin, tako da bi jim pomagali razumeti radikalizacijo njihovih sorodnikov in se boriti proti njej, ali kadar bi bilo mogoče, jo preprečiti. Svetovanje, odprte telefonske linije in lokalne podporne mreže lahko v težkih okoliščinah zagotovijo ključno podporo.

V okviru takega pristopa je treba izstopne strategije oblikovati in izvajati v sodelovanju s široko paleto državnih in nedržavnih deležnikov. Tak pristop je znan kot večstranski pristop. Prizadevanja za spodbujanje izhodnih strategij lahko vključujejo medsektorsko sodelovanje med zadevnimi organi kot so policija, zapor in službe za pogojni odpust, ponudniki socialnih storitev, šole itd. Morali bi biti zastavljena dolgoročno, pri čemer bi bilo treba upoštevati temeljne družbeno-gospodarske dejavnike in imeti na voljo namenska sredstva.

Komisija bo za pomoč državam članicam, ki bi želele razviti take izhodne programe, v tesnem sodelovanju z njimi zadolžila RAN, da na zahtevo držav članic zbere znanje in strokovno znanje za podporo pri vzpostavljanju učinkovitih programov za odpravljanje radikalizacije in umik iz nasilja. Ta podpora bi vključevala:

- organizacijo delavnic z državami članicami po vsej EU, da se raziščejo različni programi za odpravljanje radikalizacije in umik iz nasilja, in obravnavajo mehanizmi za napotitev družin, skupnosti in delavcev na terenu;

- vzpostavljane usposabljanja za lokalne delavce na terenu, ki posameznikom pomagajo pri umiku iz nasilja in deradikalizaciji;
- na zahtevo vsake države članice sodelovanje s centralno upravo in lokalnimi organi, da se podpre vzpostavljane nacionalnih programov za odpravljanje radikalizacije in umik iz nasilja.

2.6 Tesnejše sodelovanje s civilno družbo in zasebnim sektorjem, da se obravnavajo tveganja, ki pretijo na spletu

Moderna komunikacijska tehnologija omogoča dostop do informacij, kakršnega še ni bilo. Radikalne skupine to izkoriščajo tako, da s spletnimi orodji razširjajo sovražna sporočila bolj učinkovito kot kdaj koli prej. Poleg tega lahko danes uporabniki interneta dostopajo do ekstremističnih vsebin kar od doma. Radikalci lahko z lahkoto komunicirajo z ljudmi, ki so izpostavljeni tveganju. Revije, kot je *Inspire*, ki jo na spletu objavlja Al kaida z Arabskega polotoka, prikazujejo izkrivljeno sliko življenja teroristov. Promocijskih videoposnetkov za skupine kot je Al-Shabab ni težko najti. Na priljubljenih spletnih platformah, namenjenih širši javnosti, pa najdemo tudi videoposnetke, ki nazorno prikazujejo teroristična dejanja.

Za preprečitev, da bi se ta nevarna propaganda širila in dosegla ciljno občinstvo, lahko naredimo več, tudi tako, da se odzovemo nanjo. Države članice in ponudniki storitev sodelujejo po načelu *ad hoc*, da odstranijo nezakonite vsebine, vendar je to težka naloga, saj številna spletišča z ekstremističnimi vsebinami gostujejo zunaj EU. Direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah od organov v vseh državah članicah EU že zahteva zagotovitev, da avdiovizualne storitve ne vsebujejo vsebin, ki bi spodbujale sovraštvo na podlagi rase, spola, religije ali nacionalnosti. Vsi ukrepi, sprejeti v okviru te direktive, morajo upoštevati temeljne pravice, vključno s pravico do svobodnega govora.

Boj proti ekstremistični propagandi je več kot le samo prepoved ali odstranjevanje nezakonitih vsebin. Treba je razširiti pozitivna in skrbno usmerjena sporočila, ki pa morajo biti dovolj široko razširjena in hitro dostopna, da jim bodo ranljivi uporabniki interneta dali prednost pred teroristično propagando.

Komisija je pripravljena ponuditi podporo državam članicam, tretjim državam, zasebnemu sektorju, civilni družbi in posameznikom, ki si prizadevajo za oblikovanje protipropagandnih pozitivnih spletnih sporočil in javnosti preprečujejo dostop do nezakonitih vsebin. Za doseg tega bo Komisija sprejela naslednje ukrepe:

- oblikovala bo forum s ključnimi akterji v industriji, da se obravnavajo obseg problema, koraki, ki jih izvajajo zainteresirane strani, in možnosti za tesnejše sodelovanje. Udeleženci bodo obravnavali široko paleto vprašanj, vključno z vprašanjem, kako bi bilo javnosti omogočeno čim lažje označevanje žaljive ali potencialno nezakonite vsebine, spodbujanjem oblikovanja spletne protipropagande in dajanjem na voljo hitro dostopnih alternativnih sporočil, ki spodbujajo kritično razmišljanje. Ta forum se bo redno sestajal na visoki ravni in tehničnih sestankih ter bo Komisiji poročal o svojih dejavnostih;

- še naprej bo spodbujala skupine znotraj skupnosti, državljane, žrtve in nekdanje ekstremiste, da oblikujejo protipropagando. Komisija bo v okviru teh prizadevanj naložila RAN, da razvije inovativna spletna protipropagandna sporočila, ki bodo predstavljala nekdanje teroriste in žrtve terorizma. Cilj je posneti vrsto spletnih videoposnetkov in sporočil, ki bodo namenjena osebam, ki so izpostavljene terorizmu. Merila se bosta domet in učinek teh videoposnetkov; za Komisijo in države članice pa bi bilo treba sestaviti tudi poročilo o učinkoviti spletni protipropagandi.

2.7 Prispevek žrtev k preprečevanju radikalizacije

Žrtve ekstremističnega nasilja zelo trpijo in jih je zato treba pri okrevanju podpirati. Če bi imele ustrezno podporo, bi se lahko opogumile, da bi javno obsodile nasilni ekstremizem in terorizem. Ker je trpljenje žrtev zelo osebno in globoko, veljajo za zelo verodostojne priče, zato je tudi učinek njihovih besed večji, kot bi ga lahko imela katera koli državna organizacija. Predstavijo lahko resnične posledice terorizma in nasilnega ekstremizma ter tako delujejo kot učinkovita protiutež pristranski ekstremistični propagandi.

Komisija se zavezuje, da bo pomagala žrtvam terorizma in nasilnega ekstremizma in bo:

- še naprej krepila pravice žrtev in podpirala skupine in mreže, tako znotraj kot zunaj EU;
- financirala projekte, ki žrtvam omogočajo, da povedo svojo zgodbo, kot del njihovega lastnega okrevanja in z namenom oblikovanja nove protipropagande;
- povečala ozaveščanje javnosti glede položaja žrtev, tako da bo vsako leto obeležila 11. marec kot dan žrtev terorizma in organizirala razstave, ki prikazujejo zgodbe žrtev.

2.8 Več spodbud mladim za kritično opredelitev do ekstremističnih sporočil

Ljudje smo najbolj dovzetni v najstniških letih in zgodnji odrasli dobi, zato mnoge vrednote in stališča, ki jih izoblikujemo takrat, ostanejo z nami večino našega življenja. Zato ni nič čudnega, da so vplivom radikalne propagande najbolj podvrženi prav najstniki in mladi odrasli. V preteklosti so dostop do ekstremističnih vsebin lahko bolje nadzorovali starši, učitelji in vodje skupnosti. Vendar se je z novimi tehnologijami in razširitvijo teh vsebin stanje spremenilo.

Mladi internet pogosto uporabljajo sami, ko ni prisoten nihče, ki bi kritiziral škodljive vsebine. To povečuje nevarnost, da bodo sporočila ponotranjili in razvili nasilniško vedenje. Čeprav so mladi na spletu lahko izpostavljeni škodljivim vsebinam, lahko tam najdejo tudi pozitivno protipropagando. Z ukrepi je treba mlade spodbujati, naj ne ostanejo pasivni, temveč da začnejo kritično razmišljati, dvomiti v ekstremistične nazore in jih izpodbijati. RAN je opredelila medkulturni dialog in osebne izmenjave med mladimi kot ključno metodo za izgradnjo odpora proti ekstremistični propagandi. Državljansko udejstvovanje in sodelovanje v skupnostih prav tako pomagata graditi pozitivni odnos.

RAN je ugotovila, da so izobraževanje, usposabljanje in delo z mladimi najprimernejši sektorji, prek katerih se mladim lahko pomaga pri razvijanju kritičnega razmišljanja. Za maksimalno povečanje učinka boja proti radikalizaciji bi lahko oblikovalci politik držav članic tesneje sodelovali na področjih izobraževanja, neformalnih dejavnosti za mlade in varnosti ter razvili učinkovitejše programe.

Za dosego tega bo Komisija sprejela naslednje ukrepe:

- podprla bo države članice, tako da bo opredelila in razširila programe, namenjene spodbujanju kritičnega razmišljanja. Razkrivanje pomanjkljivosti v ekstremistični in teroristični propagandi bo spodbudilo mlade, da začnejo dvomiti v nazore, ki so zastopani s to propagando. Dejavnost Komisije na področju medijske pismenosti v okviru programa Ustvarjalna Evropa državam članicam in strokovnjakom ponuja možnosti za razpravljanje in razvijanje učinkovitih orodij na tem področju;
- uporabila bo program EU za financiranje sodelovanja na področju izobraževanja, usposabljanja, mladih in športa (tj. Erasmus+), ki bo v obdobju 2014–2020 omogočal veliko priložnosti za mobilnost študentov in učiteljev ter podpiral partnerstva med deležniki. S tem se bodo povečale ravni usposobljenosti, kakovost poučevanja, modernizirali se bodo sistemi izobraževanja in usposabljanja ter izboljšala pomoč mladim pri razvijanju njihove odpornosti na ekstremistične nazore;
- podpirala bo lokalne skupine in skupine znotraj skupnosti, ki delajo z nekdanjimi nasilnimi ekstremisti in žrtvami ekstremističnega nasilja, da se mladim pokaže tudi drugo plat. Komisija bo prav tako zadolžila RAN, da oblikuje skupino delavcev na terenu, žrtev terorizma in nekdanjih teroristov, od česar bodo imele koristi šole, ki želijo ta vprašanja podrobneje obravnavati.

2.9 Nadaljnje preučevanje trendov radikalizacije in ocene obstoječih praks

Če ne razumemo procesov, ki privedejo do nasilnega ekstremizma, ne moremo razviti dobrega ciljno usmerjenega odziva na izzive, ki nastanejo zaradi nasilnega ekstremizma. Raziskave na ravni EU lahko pomenijo dodano vrednost, če se z njimi določijo in analizirajo splošni trendi radikalizacije. Komisija financira raziskave v zvezi z motivacijo samotarskih napadalcev in zakaj se ti zatečejo k nasilju, premikom od zmernega k nasilnemu ekstremizmu in oblikovanjem instrumenta za ocenjevanje učinka programov, ki obravnavajo radikalizacijo. Potrebni je več raziskav, da se ugotovi, kako in zakaj se posamezniki radikalizirajo ali deradikalizirajo. Te raziskave bi morale obravnavati vlogo, ki jo imajo pri tem ideologija, nove metode novačenja prek interneta in vzorniki.

Komisija bo raziskave podpirala:

- s programom Horizon 2020 za financiranje raziskav o varnih družbah, ki predstavljajo skupna prizadevanja, v katera je vključena raziskava o radikalizaciji in novačenju;

- z uporabo finančnih tokov, v okviru pripravljenosti na nesreče ter boj proti kriminalu in terorizmu (prihodnji Sklad za notranjo varnost), da se financirajo nadaljnje raziskave, ki obravnavajo boj proti radikalizaciji;
- s sodelovanjem z nacionalnimi oblikovalci politike, RAN in raziskovalci, da se zagotovi ciljna usmerjenost teh raziskav.

2.10 Tesnejše sodelovanje s partnerskimi državami za preprečevanje in boj proti radikalizacij znotraj in zunaj EU

Hkrati z ukrepi, ki se sprejemajo znotraj EU, bi morale EU in njene države članice spodbujati pobude v tretjih državah, zlasti v ranljivih državah ali državah, v katerih so pogosti konflikti, državah v prehodu ali državah s šibkim vodstvom. Tveganje za radikalizacijo se ne zaustavi na mejah EU; znano dejstvo je, da se radikalizacija odvija tudi zunaj Unije, v taborih za urjenje teroristov in območjih, ki jih pretresajo konflikti. Zato bi morala EU in njene države članice hkrati s temi notranjimi ukrepi spodbujati partnerske države, da sprejmejo svoje ukrepe.

Ker sta notranja in zunanja razsežnost očitno povezani, bo Komisija tesneje sodelovala z visoko predstavnico in koordinatorjem EU za boj proti terorizmu za zagotovitev, da bodo notranji in zunanji vidiki odziva Evrope na preprečevanje radikalizacije ustrezno usklajeni. Ti vidiki morajo obravnavati ustrezne prednostne naloge in upoštevati izvedene analize tveganja ali druga orodja ocenjevanja konfliktov, ki se uporabljajo v tretjih državah. Hkrati bi bilo posebno pozornost treba nameniti transnacionalnim in transkontinentalnim razsežnostim programov in projektov, ki obravnavajo radikalizacijo.

Zato bosta Komisija in visoka predstavnica sprejeli naslednje ukrepe:

- povečanje prizadevanj za večjo zmogljivost zunaj EU z osredotočanjem na preprečevanje in boj proti radikalizaciji ter zagotovitvijo, da se ti vidiki vključijo v akcijske načrte in politične dialoge med EU in njene partnerske države. Delo v zvezi s preprečevanjem radikalizacije zunaj EU postaja vedno pomembnejši del protiterorističnega sodelovanja EU, hkrati pa se načrtuje nadaljnje vlaganje na to področje, zlasti z instrumentom za stabilnost. EU bo podpirala projekte v zvezi z bojem proti nasilnemu ekstremizmu na Afriškem rogu in v južni Aziji. Načrtuje se dodatno financiranje teh dejavnosti v Zahodni Afriki. EU namerava v sodelovanju z mednarodnim centrom odličnosti za boj proti nasilnemu ekstremizmu v Abu Dhabiju (Hedaya Centre) lansirati projekte, da bi med drugim razvila notranje programe usposabljanja za izmenjavo znanj na posameznih področjih s strokovnjaki na terenu v partnerskih državah;
- poudarek na povezavah med izobraževalnimi in varnostnimi programi, ki so financirani z instrumenti za zunanjo pomoč ter tako otroke in mlade iz tretjih držav spodbuditi k razvijanju kritičnega razmišljanja že takoj na začetku šolanja ter s tem preprečiti, da bi postali žrtve radikalizacije, nasilnega ekstremizma ali terorizma;

- podpora medijem kot ključnim akterjem za izboljšanje dialoga med organizacijami civilne družbe, lokalnimi organi, akterji zasebnega sektorja, akademskimi krogi, regionalnimi in mednarodnimi organizacijami v tretjih državah v zvezi s preprečevanjem in bojem proti radikalizaciji;
- pomoč pri oblikovanju Svetovnega sklada za vključenost in pripravljenost skupnosti (*Global Fund for Community Engagement and Resilience*), ki ga je nedavno ustanovil Svetovni forum za boj proti terorizmu. Ta sklad podpira osrednje pobude za boj proti radikalizaciji in je deloma financiran z zasebnimi sredstvi;
- vključevanje strategij za preprečevanje radikalizacije in nasilnega ekstremizma v orodja in instrumente tradicionalnega razvojnega sodelovanja, zlasti v ranljivih državah, kjer obstaja tveganje za nasilni ekstremizem;
- vzpostavitev mrež zunaj EU, da se spodbudijo preventivne strategije med delegacijami EU in veleposlaništvih držav članic v prednostnih regijah ter da se delegacijam omogoči, da lahko zagotovijo podporo pri vključitvi civilne družbe in projektih za boj proti nasilnemu ekstremizmu. Komisija in visoka predstavnica bosta podprli tudi delegacije EU pri raziskavah stališč glede EU in ocenili, kako so sporočila EU sprejeta v prednostnih državah.

3. NADALJNJE UKREPANJE

To sporočilo opredeljuje ukrepe, ki bi jih države članice in EU lahko sprejele za uspešnejše preprečevanje in boj proti radikalizaciji. Komisija v sodelovanju z visoko predstavnico in ob podpori koordinatorja EU za boj proti terorizmu državam članicam ponuja instrumente in podporo pri njihovem delu.

Namen tega sporočila je tudi, da prispeva k stališčem Komisije glede revizije strategije Evropske unije za boj proti radikalizaciji in novačenju za terorizem, ki se bo začela leta 2014.

Komisija bo v sodelovanju z visoko predstavnico in koordinatorjem EU za boj proti terorizmu predstavila poročilo o izvajanju različnih ukrepov iz tega sporočila konec leta 2015.
